

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра педагогіки та психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

« 4 » _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Змістовий модуль «Психологія вищої школи»

для студентів

спеціальності 013	Початкова освіта
освітнього рівня	другого (магістерського)
освітньої програми	013.00.01 Початкова освіта

Київ - 2022

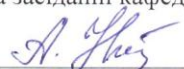
Розробник:

Мельник Інна Сергіївна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач:

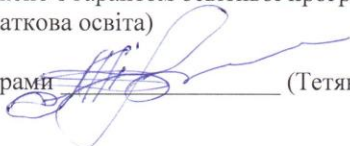
Мельник Інна Сергіївна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри педагогіки та психології
Протокол від 12 січня 2022 року № 2

Завідувач кафедри педагогіки та психології (Ганна ІВАНЮК)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 013.00.01 Початкова освіта)

_____. 2022 р.

Керівник освітньої програми (Тетяна МІСП)

Робочу програму перевірено

21 . 01 . 2022 р.

Заступник директора (Леся КУЗЕМКО)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	6/180	
Курс	5	
Семестр	10	
Обсяг кредитів	6	
Обсяг годин, в тому числі:	180	
Аудиторні	48	
Модульний контроль	12	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	90	
Форма семестрового контролю	Екзамен: 10	
Змістовий модуль «Психологія вищої школи»		
Курс	5	
Семестр	10	
Кількість змістових модулів з розподілом	3	
Обсяг кредитів	3	
Обсяг годин, в тому числі:	90	
Аудиторні	24	
Модульний контроль	6	
Семестровий контроль	15	
Самостійна робота	45	
Форма семестрового контролю	Компл.екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – розкрити закономірності функціонування психіки студента як суб'єкта навчально-професійної діяльності та психологічні особливості науково-педагогічної діяльності викладача; сприяти формуванню загальної психологічної культури та компетентності магістрантів, їхньої готовності на творчому рівні розв'язувати професійні задачі управлінського, інформаційно-технологічного та освітнього характеру відповідно до державних та європейських стандартів і потреб суспільства.

Завдання:

- оволодіння магістрантами категоріально-термінологічним апаратом психології вищої школи як науки;

- формування у студентів здатності до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел у процесі вивчення психології вищої школи як науки для вирішення науково-дослідних і практичних завдань у сфері організації та управління початковою освітою **(ФКС-2.2)**;
- формування у студентів здатності критично розуміти, знаходити та аналізувати різні типи повідомлень із різних джерел інформації про психологічні передумови підвищення якості вищої освіти **(ФКС-2.5)**;
- опанування знань про психологічні особливості студентського періоду життя людини й усвідомлення закономірностей професійного становлення та особистісного зростання майбутніх фахівців;
- формування у студентів здатності розв'язувати широке коло проблем та задач шляхом розуміння їх фундаментальних основ та використання як теоретичних, так і експериментальних методів **(ФКС-2.1)**;
- формування професійного мислення студентів, здатності до спілкування державною мовою на високому рівні задля вирішення конкретних завдань навчально-професійної та майбутньої науково-педагогічної діяльності;
- сприяння професійному самовизначенню і набуттю магістрантами професійно-педагогічної ідентичності через усвідомлення психологічних особливостей науково-педагогічної діяльності та передумов її опанування.

3. Результати навчання за дисципліною

- здатність організовувати освітній процес на основі знань галузевих стандартів освіти та інших нормативних документів, що регламентують діяльність вищої школи, позааудиторну роботу студентського колективу, діяльність органів студентського самоврядування; розробляти індивідуальні траєкторії розвитку здобувачів вищої освіти; критично оцінювати навчально-методичні комплекси забезпечення дисципліни;
- здатність застосовувати знання з методології здійснення психолого-педагогічних (прикладних) досліджень / проектів для вирішення науково-дослідних і практичних завдань у сфері організації та управління початковою освітою **(ПРН-13)**;
- здатність впроваджувати закономірності професійного становлення та особистісного зростання майбутніх фахівців у науково-педагогічній діяльності; навички толерантного ставлення до студентів як індивідуальностей; здатність до аналізу та синтезу психологічних аспектів педагогічної взаємодії викладача зі студентами ,
- здатність аналізувати і критично осмислювати психолого-педагогічну та методичну інформацію для вирішення науково-дослідних і практичних завдань на основі знань структури, методів і логіки наукових досліджень у сфері організації та управління дошкільною освітою,
- здатність проводити психологічний аналіз та діагностику сформованості власних професійно спрямованих якостей,
- здатність породжувати нові ідеї у межах доцільної педагогічної майстерності, спроможність до системної турботи про якість навчально-професійної діяльності та професійного становлення студентів.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Наукове підґрунтя психологічної характеристики студентства							
Тема 1. Психологія вищої школи як наука	9	2	2				5
Тема 2. Психологічна характеристика студентського віку	12	2		2			8
Модульний контроль	2						
Разом	23	4	2	2			13
Змістовий модуль 2. Розвиток особистості у навчально-професійній діяльності							
Тема 3. Професійне становлення особистості студента. Психологія студентської групи	12	2	2				8
Тема 4. Психологічний аналіз учіння та виховання студентів	12	2		2			8
Модульний контроль	2						
Разом	26	4	2	2			16
Змістовий модуль 3. Психологія особистості та діяльності викладача закладу вищої освіти							
Тема 5. Професіоналізм особистості та діяльності викладача закладу вищої освіти	12	2	2				8
Тема 6. Психологія педагогічної взаємодії викладача зі студентами. Психологічний аналіз педагогічних конфліктів у закладі вищої освіти	12	2		2			8
Модульний контроль	2						
Разом	26	4	2	2			16
Підготовка та проходження контрольних заходів	15						
Усього	90	12	6	6			45

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. НАУКОВЕ ПІДґРУНТЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТУДЕНСТВА

Лекція 1. Психологія вищої школи як наука

Психологія вищої школи як галузь психологічної науки та навчальна дисципліна. Предмет, завдання і основні категорії психології вищої школи на сучасному етапі реформування вищої освіти України. Зв'язок психології вищої школи з іншими науками. Методологія, принципи і методи психологічного дослідження. Вищий навчальний заклад як інститут соціалізації та професіоналізації особистості студента.

Основні поняття теми: психологія вищої школи, гуманітаризація вищої освіти, гуманізація вищої освіти, інтеграція наук, синергія, науково-дослідні, діагностично-корекційні та практичні завдання психології вищої школи, студент і викладач як суб'єкти взаємодії у вищій школі, методологія психологічного дослідження, принципи психологічного дослідження, методи наукового психологічного дослідження, етика психологічного дослідження.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1; 2; 3].

Додаткові: [1].

Лекція 2. Психологічна характеристика студентського віку

Психологічна характеристика студентського віку як періоду пізньої юності або ранньої дорослості. Соціальна ситуація розвитку та проблема провідної діяльності. Інтелектуальні й особистісні показники представників студентського періоду. Суперечності та кризи студентського віку. Механізми та результати соціалізації особистості на етапі навчання у закладі вищої освіти. Адаптація студента до умов навчання у закладі вищої освіти. Типологія сучасних студентів.

Основні поняття теми: студент, студентство, студентський вік, самовизначення, професійна ідентифікація, адаптація студентська, «ідеальний студент», інтелектуальна зрілість, особистісна зрілість, соціальна зрілість, криза ідентичності, криза адаптації, криза апробації, криза фахової готовності, соціалізація особистості, типологія студентів.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1; 2; 3].

Додаткові: [1; 5].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ У НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Лекція 3. Професійне становлення особистості студента. Психологія студентської групи

Сутність та етапи професійного становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою. Професіоналізація особистості як

новоутворення студентського віку. Розвиток професійної спрямованості, загальних та спеціальних здібностей. Професійне становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою. Ефективні та неефективні стратегії професіоналізації. Сучасні вимоги до особистості фахівця з вищою освітою та завдання професіоналізації студентів. Чинники та механізми становлення Я-концепції майбутнього фахівця. Фахова компетентність як показник психологічної готовності студента до професійної діяльності. Студентська академічна група, її структура та стадії розвитку. Міжособистісні стосунки у студентській групі. Проблема керівництва та лідерства у студентській академічній групі. Психологічні засади студентського самоврядування.

Основні поняття теми: професійне становлення особистості, професіоналізація особистості, професійна спрямованість, фахова компетентність, психологічна готовність до професійної діяльності, професійна самооцінка, Я-концепція студента, студентська академічна група, міжособистісні стосунки, керівництво студентською групою, лідерство у студентській академічній групі, студентське самоврядування.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1; 2; 3].

Додаткові: [1, 2; 3; 4; 5].

Лекція 4. Психологічний аналіз учіння та виховання студентів

Ознаки й особливості навчально-професійної діяльності студента. Типові негативні чинники обмежень інтелектуальних функцій студентів. Мотивація професійного вибору та навчальної діяльності студента. Чинники та механізми формування професійної мотивації навчання майбутніх фахівців. Роль мотивації в навчально-професійній діяльності. Зовнішня та внутрішня мотивація. Розвиток творчого потенціалу студентів. Психологічні передумови та показники успішності навчально-професійної діяльності студентів. Типові детермінанти та шляхи усунення неуспішності навчання студентів. Організація самостійної навчально-професійної діяльності студентів. Мета, зміст та завдання виховання студентської молоді. Психологічні механізми, критерії та етапи розвитку моральної свідомості особистості. Основні напрями реалізації функцій виховання студентів. Роль самовиховання у професійному зростанні студента.

Основні поняття теми: навчально-професійна діяльність студента, мотивація професійного вибору, мотиви навчально-професійної діяльності студента, зовнішня та внутрішня навчальна мотивація студента, професійні мотиви навчання, креативний потенціал майбутніх фахівців, параметри творчості студента, дивергентне мислення, успішність навчально-професійної діяльності студентів, неуспішність навчання студентів, самостійна робота студента, виховання студентської молоді, моральна свідомість особистості, світоглядний плюралізм, самовиховання.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1; 2; 3].

Додаткові: [1; 3; 4; 5].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Лекція 5. Професіоналізм особистості та діяльності викладача закладу вищої освіти

Педагогічний професіоналізм як предмет психологічного аналізу. Компоненти педагогічної діяльності викладача та його професіоналізму. Акмеологічний підхід до змісту та виявів професіоналізму сучасного викладача закладу вищої освіти. Вияви професіоналізму педагогічної діяльності викладача. Професіоналізм особистості викладача закладу вищої освіти. Педагогічна творчість як феномен професіоналізму викладача. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності викладача. Типологія викладачів сучасних закладів вищої освіти.

Основні поняття теми: професіоналізм, педагогічний професіоналізм, професіоналізм діяльності викладача, професійне мислення, професіоналізм особистості викладача, педагогічна спрямованість, професійна ідентичність, імідж викладача, стиль керівництва, професіограма, модель фахівця, самоосвіта, творчість (об'єктивна, суб'єктивна), інтуїція, алгоритм, креативність, педагогічна майстерність, професійна саморегуляція, індивідуальний стиль діяльності викладача, типологія викладачів.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1; 2; 3].

Додаткові: [4; 5].

Лекція 6. Психологія педагогічної взаємодії викладача зі студентами.

Психологічний аналіз педагогічних конфліктів у закладі вищої освіти

Психологічний аналіз педагогічної взаємодії викладача і студентів. Характеристика рівнів сформованості педагогічних взаємин викладачів і студентів. Зміст педагогічних позицій викладача у спілкуванні зі студентами. Типові суперечності та бар'єри педагогічного спілкування викладача зі студентами. Діалогічне спілкування як умова ефективної педагогічної взаємодії викладача та студентів. Психологічний аналіз педагогічних конфліктів у закладі вищої освіти. Феномен конфлікту між викладачем і студентом. Ознаки та стадії розвитку педагогічного конфлікту у закладі вищої освіти. Умови запобігання та стратегії вирішення педагогічного конфлікту викладача і студента.

Основні поняття теми: професійно-педагогічне спілкування викладача, деструктивний, невизначений та гармонійний рівні педагогічних взаємин викладача зі студентами, комунікативна педагогічна позиція викладача, бар'єри професійно-педагогічного спілкування викладача, діалогічне спілкування, професійне спілкування, соціальна перцепція, конфліктна ситуація, педагогічний конфлікт, асертивна поведінка, співпраця.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1; 2; 3].

Додаткові: [4; 5].

6. Контроль навчальних досягнень
6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1	1	1
Відвідування практичних занять	1	1	1	1	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	10	1	10
Робота на практичному занятті	10	1	10	1	10	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом			59		59		59
Максимальна кількість балів: 177							
Розрахунок коефіцієнта: $177/60=2,95$							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Завдання для самостійної роботи	Кількість годин	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Психологічна характеристика студентства		
1. Написати творче есе на тему «Психологія вищої школи на сучасному етапі реформування вищої освіти України». 2. Підготувати презентацію на тему: «Типологія сучасних студентів».	13	10
Змістовий модуль 2. Розвиток особистості у навчально-професійній діяльності		
1. У вигляді презентації скласти психологічний портрет власної особистості (визначити свої особистісні та професійні якості за допомогою	16	10

психодіагностичних методик).		
2. Написати творче есе на тему: «Способи самовиховання у професійному зростанні студента».		
Змістовий модуль 3. Психологія особистості та діяльності викладача закладу вищої освіти		
1. Провести підгрупові дискусії та підготувати презентацію на тему: «Психологічний портрет сучасного викладача закладу вищої освіти».	16	10
2. У вигляді таблиці описати типи конфліктних ситуацій, які можуть виникати між викладачем та студентами та запропонувати ефективні способи їх вирішення та попередження.		
Всього:	45	30

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи.

Кількість балів за роботу під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких критеріїв:

- своєчасність виконання навчальних завдань – 1 бал;
- повний обсяг їх виконання – 1 бал;
- якість виконання навчальних завдань – 2 бали;
- творчий підхід у виконанні завдань – 1 бал.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється у формі комп'ютерного тестування, що охоплює 25 питань з таких категорій, як: аналіз, синтез, використання, знання, оцінювання, розуміння. Тривалість проведення модульного контролю: 60хв. на кожного студента. Максимальна кількість балів: 25 балів. Критерії оцінювання: кожне питання оцінюється в 1 бал.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться у вигляді комплексного письмового екзамену, питання до якого інтегрують зміст двох модулів – «Педагогіка вищої школи» та «Психологія вищої школи». Форма проведення: комп'ютерне тестування у системі Moodle (40 питань). Тривалість проведення: 2 год. на кожного студента. Максимальна кількість балів: 40 балів. Критерії оцінювання: правильна відповідь за кожне тестове завдання оцінюється 1 балом.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю зі змістового модулю «Психологія вищої школи»:

1. Розкрийте психологічне підґрунтя та шляхи подолання кризових явищ у сучасній освіті.
2. Розкрийте сутність предмету та основних категорій психології вищої школи.
3. Визначте завдання та методи психології вищої школи.
4. Дайте загальну психологічну характеристику студентського віку.
5. Поясніть сутність та опишіть етапи професійного становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою.

6. Поясніть сутність професіоналізації особистості як новоутворення студентського віку.
7. Назвіть чинники та опишіть механізми становлення Я-концепції майбутнього фахівця.
8. Дайте характеристику фахової компетентності як показника психологічної готовності студента до професійної діяльності.
9. Опишіть типологічні особливості сучасних студентів.
10. Охарактеризуйте адаптацію студента до навчання у вищій школі, її види та умови ефективності.
11. Розкрийте сутність навчально-професійної діяльності як провідної діяльності студента, опишіть її ознаки.
12. Розкрийте психологічні передумови та показники успішності навчально-професійної діяльності студентів.
13. Визначте типові детермінанти та назвіть шляхи усунення неуспішності навчання студентів.
14. Проаналізуйте мотивацію та мотиви навчально-професійної діяльності студентів.
15. Дайте характеристику організації самостійної навчально-професійної діяльності студентів.
16. Дайте характеристику студентської академічної групи, визначте її структуру.
17. Охарактеризуйте стадії розвитку студентської групи та дайте характеристику міжособистісних стосунків у студентській групі.
18. Поясніть проблему керівництва та лідерства у студентській академічній групі.
19. Визначте мету, зміст та завдання виховання студентської молоді.
20. Опишіть психологічні механізми, критерії та етапи розвитку моральної свідомості особистості.
21. Дайте характеристику основних напрямів реалізації функцій виховання студентів.
22. Охарактеризуйте роль самовиховання у професійному зростанні студента.
23. Розкрийте сутність поняття про індивідуальний стиль педагогічної діяльності викладача, схарактеризуйте його показники та механізми формування.
24. Опишіть типологію сучасних викладачів.
25. Дайте характеристику педагогічної творчості як феномену професіоналізму викладача.
26. Дайте психологічну характеристику педагогічної взаємодії викладача і студента.
27. Опишіть труднощі та бар'єри у професійно-педагогічному спілкуванні викладачів та студентів.
28. Проаналізуйте феномен конфлікту між викладачем і студентом.
29. Опишіть ознаки та стадії розвитку педагогічного конфлікту у закладі вищої освіти.
30. Визначте стратегії вирішення педагогічного конфлікту викладача і студента.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: підручник. К.: Каравела, 2016. 360 с.
2. Подоляк Л. Г. Юрченко В. І. Психологія вищої школи. Практикум: навч. посібник. К.: Каравела, 2007. 336 с.

Додаткова література:

1. Галузяк В. М. Розвиток професійної самосвідомості студентів вищих навчальних закладів: Монографія / В. М. Галузяк, К.В. Добровольська. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. – 256 с.
2. Мельник І.С. Проблема вивчення психологічного складника здоров'язбережувальної компетентності майбутніх педагогів: системний підхід / І.С.Мельник / Освітологічний дискурс: електронне наукове фахове видання, 2020. - № 2. - С. 221-239. ISSN 2312-5829.
3. Музика О.О. Самоефективність як чинник професіоналізації студентів / Олена Музика // ISSN Online: 2312-5829. Освітологічний дискурс, 2018. – № 3-4 (22- 23). – С. 83-94.
4. Подшивайлов Ф. М., Сергєєнкова О. П. Мотиваційна сфера особистості: діагностично-розвивальний путівник. Методичні рекомендації. К.: Інститут обдарованої дитини, 2015. 55 с.
5. Столярчук О. А. Динаміка професійного становлення студентів. Психологічний часопис: зб. наук. пр. / за ред. С. Д. Максименка. К.: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2017. № 2 (6). Вип. 6. С. 99–110.

7. Навчально-методична карта навчальної дисципліни «Педагогіка і психологія вищої школи» модуля «Психологія вищої школи» для спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Разом: 90 год., лекції – 12 год., семінарські заняття – 6 год., практичні заняття – 6 год., модульний контроль – 6 год., самостійна робота – 45 год., підготовка та проходження контрольних заходів – 15 год.

Модулі	Змістовий модуль І.		Змістовий модуль ІІ.		Змістовий модуль ІІІ.	
Назва модуля	Наукове підґрунтя психологічної характеристики студентства		Розвиток особистості у навчально-професійній діяльності		Психологія особистості та діяльності викладача закладу вищої освіти	
К-сть балів	59		59		59	
Лекції	1	2	3	4	5	6
Теми лекцій	Психологія вищої школи як наука (1 бал)	Психологічна характеристика студентського віку (1 бал)	Професійне становлення особистості студента. Психологія студентської групи (1 бал)	Психологічний аналіз учнівня та виховання студентів (1 бал)	Професіоналізм особистості та діяльності викладача закладу вищої освіти (1 бал)	Психологія педагогічної взаємодії викладача зі студентами. Психологічний аналіз педагогічних конфліктів у закладі вищої освіти (1 бал)
Теми семінарських занять	Психологія вищої школи як галузь психологічної науки та навчальна дисципліна (11 балів)		Мотивація навчально-професійної діяльності студента (11 балів)		Індивідуальний стиль педагогічної діяльності викладача (11 балів)	
Теми практичних занять		Суперечності та кризи студентського віку (11 балів)		Успішність навчально-професійної діяльності студентів як предмет психологічного аналізу (11 балів)		Психологічний аналіз педагогічних конфліктів у закладі вищої освіти (11 балів)
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види контролю	МКР (25 балів)		МКР (25 балів)		МКР (25 балів)	
Підсум. контр.	Комплексний екзамен					